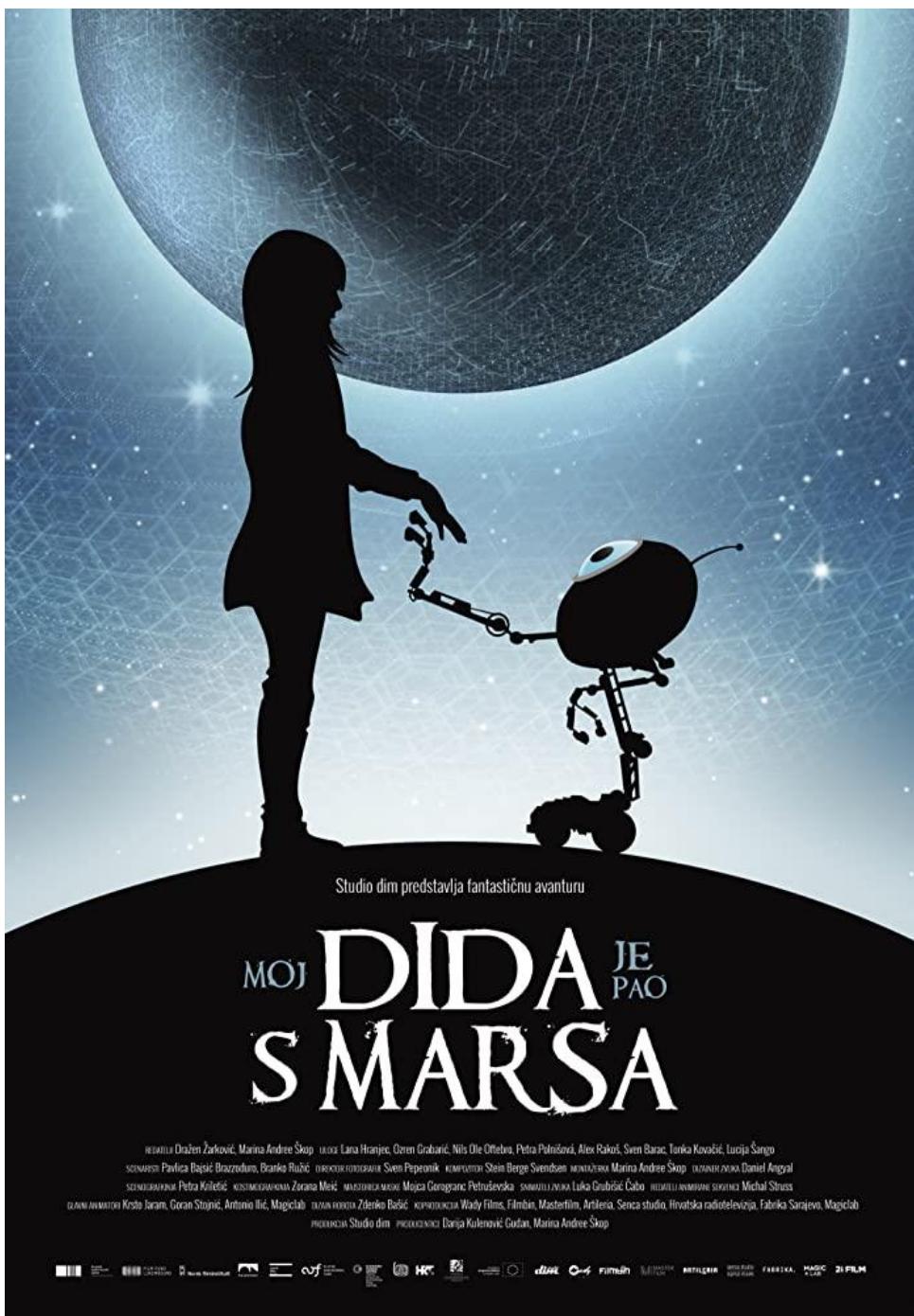

FUŠ – Film u školi Vam predstavlja film

MOJ DIDA JE PAO S MARSA

MOJ DIDA JE PAO S MARSA

OSNOVNE INFORMACIJE

Zemlja i godina proizvodnje: Hrvatska, Slovačka, BiH, Češka, Norveška, Luksemburg, 2019.

Trajanje filma: 75 min

Žanr: obiteljski, znanstveno-fantastični

Režija: Marina Andree Škop, Dražen Žarković

Scenarij: Irena Krčelić, Branko Ružić, Pavlica Bajsić

Kamera: Sven Pepeonik

Montaža: Marina Andree Škop

Oblikovanje zvuka: Daniel Angyal

Glazba: Stein Berge Svendsen

Kostimografija: Zorana Meić

Scenografija: Petra Kriletić

Uloge: Lana Hranjec, Ozren Grabarić, Alex Rakoš, Nils Ole Oftebro, Petra Polnišova, Sven Barac, Tonka Kovačić

Producentice: Marina Andree Škop, Darija Kulenović Gudan

Koproducenti: Bojan Hadžihalilović, Senad Zaimović, Dagmar Sedlačkova, Tomaš Michalek, Marko Škop, Ida Weiss, Jan Meliš, Adolf El Assal, Trine Aadalen Lo, Nicholas Sando

Producija: Studio dim (HR)

Koprodukcija: Senca Studio (SI), MasterFilm (CZ), Fabrika (BA), Wady Films (LU), Artileria (SK), Filmbin (NO), Croatian Radiotelevision (HR)

Hrvatska distribucija: 2iFilm

Najava filma: <https://www.youtube.com/watch?v=OCTzaKF9-0>

Službena stranica filma: <http://didasmarsa.com/>

Prikladno za uzrast: V. – VI. razred OŠ

Korelacija s nastavnim predmetima: hrvatski jezik, biologija, geografija, tehnička kultura, fizika, etika, sat razrednog odjela

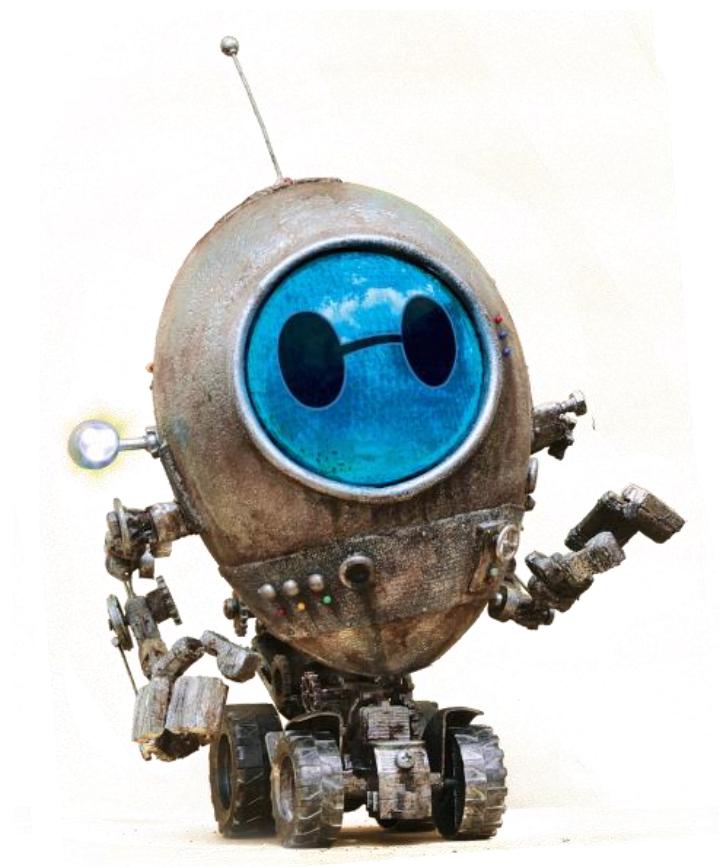
Teme za raspravu: znanstvena fantastika, avantura, prijateljstvo, tajna, misterija, znatiželja, obitelj, ljubav, svemir, materija, hrabrost, djetinjstvo, vršnjačko nasilje, cyberbullying, robotika, znanost, otkriće

Festivali i nagrade:

- Pulski filmski festival 2019. – Zlatna arena za vizualne efekte i Zlatna arena za kameru
- Međunarodni filmski festival za djecu KinoKino 2019.
- Ljetna škola filma Šipan 2019.
- Sarajevo Film Festival 2019.
- Undo Divergent Film Awards 2019.
- Bihać Avantura Film Festival Avant&Una 2019.

- Betina Film Festival 2019.
- Festival filmova za djecu Orchids 2019.
- Filmski festival znanstveno-fantastičnog filma u Sydneyju 2019. – Nagrada Brigitte Helm za najbolju glumicu u dugometražnom filmu (Lana Hranjec)
- Međunarodni filmski festival u Lapazu FICLAPAZ 2019. – Najbolji dugometražniigrani film Festival slovenskog filma 2019.
- LUCAS – međunarodni filmski festival za mlade 2019. Međunarodni filmski festival u Varšavi 2019.
- CinEast – Festival srednjoeuropskog i istočnoeuropskog filma 2019
- Međunarodni filmski festival nepalske kulture u Torontu 2019.
- Festival obiteljskog filma Belmont World Film 2020.
- Međunarodni filmski festival za djecu u Seoulu 2020
- Međunarodni festival kultnog filma u Calcutti 2020. – najbolji obiteljski film / film za djecu

I mnogi drugi....

KRATKI SADRŽAJ

Život djevojčice Une sasvim se preokrene kada njezina djeda otmu vanzemaljci. U podrumu kuće slučajno otkrije da je djed i sam vanzemaljac čiji se brod davno srušio na Zemlju, a tu je ostao i njegov pilot, mali mrzovoljni robot. Njih dvoje imaju manje od 24 sata da pronađu i spase djeda.

Prvi domaći znanstveno-fantastični film za djecu koristi najsuvremenije filmske tehnike i u hrvatskoj kinematografiji dosad nezabilježene posebne efekte. Neobična avantura snimljena je prema motivima kratke priče Irene Krčelić *Moj dida je vanzemaljac* i donosi toplu priču o prijateljstvu, ljubavi i iskrenosti.

REDATELJI

Dražen Žarković je redatelj i scenarist, rođen 1970. godine u Zagrebu. Diplomirao je filmsku i TV režiju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Od 1993. godine radi kao slobodni umjetnik te je kao scenarist i redatelj realizirao niz igranih i dokumentarnih projekata. Režirao je tri dugometražna igrana filma *Ajmo žuti*, *Trešeta i Zagonetni dječak*, televizijski film *Novogodišnja pljačka* i brojne dokumentarne filmove. Jedan je od redatelja humorističnih serijala *Bitange i princeze*, *Odmori se, zaslužio si i Stipe u gostima*. Za svoj je filmski i televizijski rad nagrađen nizom nagrada, između ostalih i s četiri Oktavijana. Na međunarodnoj sceni, njegov je najuspješniji film *Trešeta*, prikazan na cijelom nizu festivala, osvojio je sedam međunarodnih nagrada. 2018. godine s koredateljicom Marinom Andree Škop režira prvi hrvatski znanstvenofantastični film za djecu *Moj dida je pao s Marsa*.

Marina Andree Škop rođena je 1973. godine u Sarajevu, BiH. 1997. godine je diplomirala na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu, odsjek montaže. Zajedno sa kolegicom Darijom Kulenović Gudan je 2001. godine u Zagrebu osnovala produkcijsku kuću - Studio Dim, u kojoj razvijaju, produciraju i koproduciraju igrane i dokumentarne filmove, TV serije i transmedijske projekte. Za Studio dim Marina radi kao producentica i redateljica. Njezin prvi dugometražni dokumentarni film *Sevdah* osvojio je Nagradu publike na Sarajevo Film Festivalu 2009. godine, zajedno sa tri nagrade na drugim festivalima. Članica je Hrvatske udruge producenata i Hrvatskog društva filmskih djelatnika.

Dražen Žarković i Marina Andree Škop (izvor: jutarnji.hr)

RIJEČI REDATELJA O FILMU

Dražen Žarković

Ideja za ovaj film se prvi puta rodila prije punih sedam godina u glavi scenaristice Irene Krčelić i trebalo je proći još nekoliko godina razvoja kako bi se prikupilo dovoljno finansijskih sredstava za ovakav prilično zahtjevan projekt, te kako bi se uz dodatnu pomoć scenarista Branka Ružića i Pavlice Bajsic Brazzoduro dotjerao scenarij. Priprema za snimanje potrajala još godinu dana, dok je samo snimanje zapravo bilo najkraći dio procesa i trajalo je samo 34 dana. Na postprodukciju i izradu svih od petstotinjak kadrova s posebnim računalnim efektima, te obradu slike i zvuka otpalo je još gotovo godinu dana.

"Dida" je projekt kojim smo se vjerojatno najviše, koliko je to na našim prostorima moguće u producijskom smislu, približili hollywoodskom blockbuster sustavu, naravno, na naš krajnje minimalistički i skroman način. Ovakav, zapravo jednim dijelom animirani film, zahtjeva jako puno preciznog planiranja i pred-vizualizacije, odnosno autori moraju biti sposobni što je preciznije moguće unaprijed "snimiti" cijeli film u svojoj glavi, kako bi mogli predvidjeti sve zamke produkcije. Nacrtali smo "storyboarde" za doslovce svaki kadar u filmu što nam je nam je jako puno pomoglo u "prevodenju" scenarija iz teksta u živu sliku, tim više što su u proces postprodukcije bili uključeni autori iz još nekoliko europskih zemalja, a takav slikovni jezik je puno lakši za razumijevanje od samo slova na papiru.

Najveći izazov kod efekata uvijek je postići dojam realističnosti do mjere da se efekti uopće ne percipiraju kao efekti nego kao realnost. Tu smo se najviše bojali izvedbe robota negativaca koji su potpuna CGI tvorevina, dakle fotorealistična računalna animacija, a dijele scenu s našim pravim, praktičnim robotom Dodom, no češki studio MagicLab je tu odradio sjajan posao i publika uopće nije svjesna da je naš glavni lik Dodo u toj sceni pravi robot od šarafa i metala, a roboti negativci čista animacija.

Djeca prilikom odlaska u kino žele biti u prvom redu "zabavljena", ali mislim da je zadatak nas autora da im ispod tog sloja zabave podvalimo i neke malo ozbiljnije teme koje ih mogu potaknuti na razmišljanje i koje mogu ponijeti sa sobom iz kina. Zato smo i nastojali ponuditi svojevrstan emotivno "gorko-sladak" kraj i proizvesti osjećaj koji će ih prožimati bar još neko vrijeme nakon izlaska iz mraka kinodvorane.

(preuzeto iz intervjeta: <https://slobodnadalmacija.hr/kultura/koredatelj-filma-drazen-zarkovic-racunalni-efekti-se-vec-neko-vrijeme-uvlace-u-nasu-kinematografiju-a-moj-dida-je-pao-s-marsa-najblize-je-sto-smo-ikad-bili-hollywoodu-595263>)

Marina Andree Škop

Moja prijateljica i producentica Darija Kulenović Gudan i ja smo oduvijek htjele napraviti SF za djecu s jednom univerzalnom temom i plasirati ga na međunarodno tržište. Inspirirane pričom Irene Krčelić, odlučile smo kreirati film i u tome nam se pridružio kolega redatelj Dražen Žarković. Dražen, Darija i ja smo jako puno radili na razvoju priče jer smo imali jasnu viziju da želimo stvoriti film koji će imati potencijal prikazivanja na međunarodnom tržištu. Scenaristički tim Pavlica Bajšić Brazzoduro i Branko Ružić je tu priču oblikovao u konačan scenarij s kojim smo uspjeli osigurati sredstva na koproduktionskim fondovima u šest europskih zemalja.

Rad na filmu jako je dugotrajan proces i ovisi o jako puno faktora. Specifičnost filma "Moj dida je pao s Marsa" je da je on SF žanra, prepun je efekata i elemenata koji se inače ne koriste svakodnevno u filmovima. Da bi se isfinancirala takva vrsta filma, treba puno više vremena, jer je budžet veći. U trenutku kad smo odlučili da djevojčica i robot postanu glavni likovi filma, ulozi su postali veći, a vrijeme za pripremu filma postalo je duže. Morali smo kreirati lik robota od nule i za to nam je trebala cijela jedna mala vojska ljudi. Pokušali smo praktično zamisliti kako će djevojčica igrati svoju ulogu s robotom i zaključili da fizički moramo napraviti robota koji će glumiti na setu. Zbog toga smo angažirali animatronicarski studio iz Češke koji vodi gospodin Martin Peč i koji se isključivo bavi konstruiranjem i upravljanjem robotima - lutkama na filmu. Našeg robota Dodu su tako pokretala trojica lutkara-robotičara iz Češke.

Upustili smo se u jednu veliku avanturu kreiranja filma s međunarodnom filmskom ekipom. To je izazov koji smo si od početka postavili i zbog čega je ovaj film toliko poseban. Trudili smo se u njemu riješiti bilo kakvih lokalnih obilježja i postaviti ga na način da se s pričom mogu identificirati mladi s bilo koje strane svijeta.

(preuzeto iz intervjuja: <https://www.bljesak.info/kultura/film-tv/moj-dida-je-pao-s-marsa/267248> i <https://www.oslobodenje.ba/dosje/intervjui/marina-andree-skop-moramo-jedni-drugima-bititi-frendovi-444900>)

PRIJEDLOG OBRADE FILMA NA SATU

VIŠE O FILMU

Na početku filma imamo kratki prikaz radnje iz prošlosti, kada je Unina majka, Lena, bila dijete. (No da je prikazana djevojčica Unina majka, doznajemo tek kasnije, kada se radnja filma prebaci u sadašnjost). Da se radi o prošlosti vidimo iz raznih detalja, poput izgleda kompjutera i tipa igrice koju Lena igra, sluša walkman itd. Nakon misteriozne eksplozije te silaska neobičnih bića na planet, vidimo Lenu i njezinog oca u nesvijesti. Također, među krhotinama od eksplozije se nalazi i mali robot, kojeg ćemo imati prilike upoznati nešto kasnije. Nakon ove scene, filmska radnja se premješta u sadašnjost, što vidimo i u natpisu koji slijedi; *30 godina poslije*. Radnja se ponovno vraća na dvorište na kojem je ranije bila Lenina kuća, no sada se na tom istom mjestu nalazi novija i modernija kuća te ujedno ostavlja dojam da pripada sadašnjem vremenu. Čini se da se povijest ponavlja, samo ovaj put jednu drugu djevojčicu ispred računala ne tjera na spavanje otac nego majka. Saznajemo da se djevojčica zove Una i da je vrlo znatiželjna: uporno ispituje majku o eksploziji koja se dogodila i o tome što je bilo kad su majka i djed došli kući nakon eksplozije. Zahvaljujući tom dijalogu, postaje jasno da je možda Unina majka nekadašnja djevojčica Lena s početka filma. Istodobno uočavamo razliku u odnosu na ono što je viđeno u prethodnoj sceni: djevojčica Lena i njezin otac bili su kod kuće kada se dogodila eksplozija, no sada odrasla Lena svojoj kćeri Uni objašnjava da ona i njezin otac, Unin djed, ipak nisu bili kod kuće. Umjesto da posluša majku i ode na spavanje, Una na balkonu promatra teleskopom zvjezdano nebo. Nebo time postaje gotovo lajtmotiv filma, a Unin znatiželjni istraživački interes koji pokazuje za zvijezde, nebo i svemir, kao što će se pokazati, nisu slučajni.

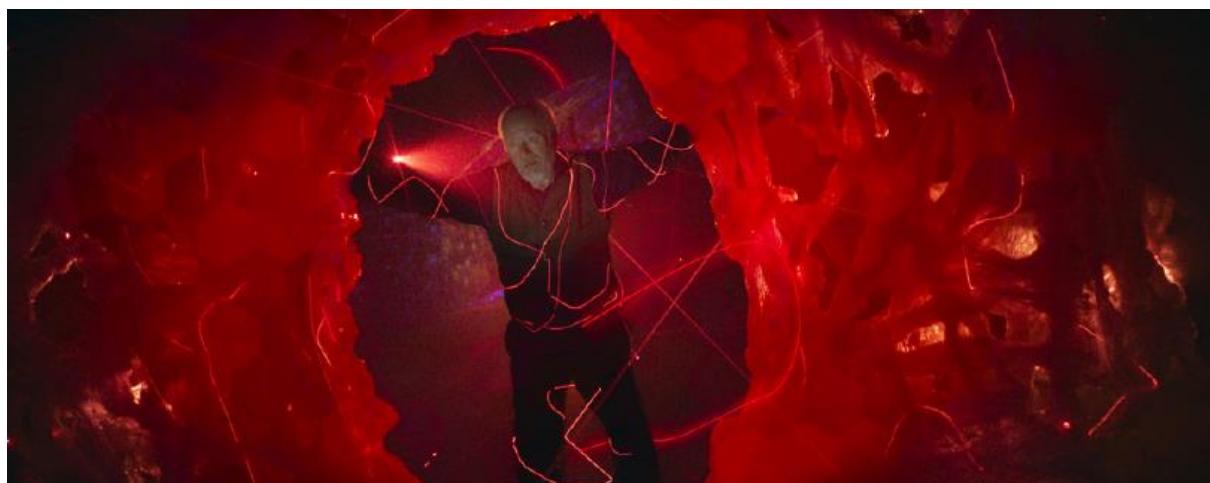
Una je veoma znatiželjna i hrabra djevojčica, koja živi sa majkom, ocem koji je trenutno na putu jer radi kao pilot, dvojicom braće i djedom. Jako je vezana za djeda, koji se bavi neobičnim hobijem u svome podrumu, stvaranjem različitih izuma. Djedovu kreativnost vidimo i iz scenografije podruma u kojem radi; podrum je prepun različitih predmeta (što ostavlja dojam kreativnog kaosa) i rekvizita poput laboratorijske posude, epruvete, Erlenmajerove tikvice itd. **Scenografija i rekviziti igraju bitnu ulogu u karakterizaciji lika:** djed je samouki znanstvenik koji radi na svojem izumu – na uvijek dostupnom gorivu koje je ekološki prihvatljivo, samo što malo *smrducka*. Naime, riječ je o *vjetrogonu* – stroju koji *prdac* pretvara u energiju. Zanimljivo je pritom primijetiti ne samo elemente stvaranja humora već i činjenicu da se u stvaranju humora koristi neologizam *vjetrogon*.

Una djeluje kao vrlo sretna djevojčica koja ima pomalo otkačenu obitelj (ostvarila joj se želja i za rođendan je dobila vjetrogon), no odlazak u školu pokazuje da njezin život možda ipak nije toliko idiličan. Dolaskom u školu vidimo da je Una žrtva **vršnjačkog nasilja, bullyinga**, od strane djevojčice Maje. Lik Maje zapravo je i simbol vršnjačkog zlostavljanja koje je uz suvremene tehnologije evoluiralo: naime, zlostavljanje ne prestaje odlaskom iz škole, već se

ono kontinuirano nastavlja 24 sata dnevno putem digitalnih platformi i društvenih mreža (**virtualno zlostavljanje, cyberbullying**). Kao prava zlostavljačica, Maja je uvijek u pratnji dvije prijateljice koje prate svaki njezin korak. Od Une traži novac te se uz potporu svojih prijateljica izruguje bliskom odnosu Une i njezinoga djeda. Primjer cyberbullyinga je taj što unatoč uspješnom iznuđivanju novca, Maja i njezine prijateljice na društvenim mrežama objavljaju pjesmu rugalicu o Uni i njezinom djedu te završavaju objavljeni videouradak uvredom.

Ono što pokreće konkretnu radnju toga dana je Unino zapažanje neobičnog poretku zvijezda navečer te odlazi obavijestiti djeda koji pomoću neke čudnovate naprave promatra zvijezde i otkriva da njegove oči sjaje nestvarnom plavom svjetlošću. Uskoro slijedi posve neočekivana sekvenca u kojoj Una promatra kako djeda otima crvena svjetlost, podiže ga s tla i odvodi u nepoznatu smjeru. Una trči za njim, no spotakne se, lupi glavom u stablo i izgubi svijest. (Učenicima svakako treba skrenuti pozornost na kraj ove sekvence jer je ona sjajan primjer uporabe montažne spone zatamnjena i odtamnjena te subjektivnoga kadra. Dakle, **zatamnjene i odtamnjene sugeriraju prolazak vremena**: otkad je Una izgubila svijest do trenutka kad se probudila.) Kada Una dolazi k sebi, u kući je već hitna pomoć koja Uninu majku odvozi u bolnicu, djeda nema, a otac se ne javlja na mobitel.

Una će uskoro otkriti da se u podrumu/djedovom laboratoriju nalazi sef koji sadrži ulaz u tajnu spilju u kojoj sve svjetluca plavičasto. Dakle, i ta je spilja na neki način povezana sa svemirom, s neidentificiranim letećim objektom koji je prije 30 godina eksplodirao, a očito i s djedovim nestankom, ali i s majčinom bolešću. Upravo u tom trenutku počinje Unin prava pustolovina. U spilji će Una pronaći majčin walkman s početka filma, ali i robota koji govori. Koristeći **paralelnu montažu**, gledatelj prati dvije radnje: Unin početak zvjezdane pustolovine u samoj spilji i njezinu braću koja su u bolnici s majkom.

U djedovoj spilji Una upoznaje malenog robota. On je međuvjezdani pilot koji može govoriti 1226 jezika, a dolazi s Kasiopeje, točnije s planeta Perzej. Robot preuzima ulogu naratora tijekom maštovite animirane retrospektivne sekvene te Uni objašnjava kako je dospio na Zemlju, ali i tko su Kasiopejci. Naime, Kasiopejci su kao najviši stupanj razvoja napustili svoja biološka tijela, postali bića čiste energije i logike te postali besmrtni. Monolog robota, kojeg će Una kasnije nazvati Dodo (kao posljednjeg od svoje vrste), upozorava na egzistencijalna i, zapravo, filozofska pitanja života, smrti i besmrtnosti. U besmrtnosti svatko je od Kasiopejaca postao dovoljan sam sebi te time izuzetno usamljen. **Upravo je potraga za odgovorom na pitanje o usamljenosti – svojevrsna potraga za istinom – razlog zašto su Kasiopejci došli na Zemlju.** Dodo će ipak naučiti životnu lekciju **o važnosti prijateljstva i kontakta s drugima.** Razlog zašto se Una odmah povezala s Dodom te razumjela Kasiopejce treba tražiti i u njihovu sličnu odnosu prema rođendanskim zabavama. Naime, Kasiopejci su postali toliko samostalni da im više nitko nije dolazio na rođendane, što je vizualno vrlo domišljato prikazano kadrom samoga Kasiopejca pred kojim je torta i baloni u zraku, a istodobno se čuje instrumentalna verzija pjesme *Sretan rođendan*. Glazba potihi prestaje i nestaje, s njom i baloni te slavljenička kasiopejska torta, a Kasiopejac ostaje sam. Una ima sličan problem. Zbog utjecaja zlostavljačice Maje, vjerojatno je da nitko iz škole neće doći na proslavu njezina rođendana. Una doista želi pomoći Dodi, no prije toga treba spasiti djeda i, kao što ćemo vidjeti, svoju majku. Una i Dodo ubrzo kreću u potragu za djedom i tu kreće njihova velika avantura.

STRUKTURA FILMSKE PRIČE

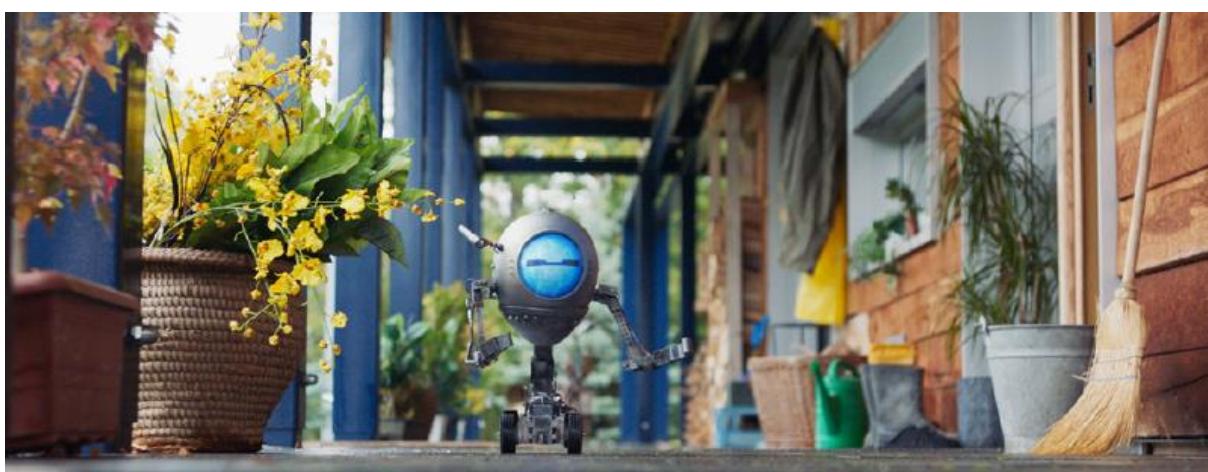
Uzmememo li u obzir cjelokupan scenarij ovog filma, može se reći da je riječ o **tročinskoj strukturi** koja je jedan od najuvrježenijih strukturnih modela u scenaristici. Prema tom modelu, struktura scenarija može se podijeliti u tri dijela, odnosno u svojevrsna tri čina. Prvi čin naziva se postavljanje te ima funkciju upoznavanja s likovima i radnjom.

- Unutar prvog čina razlikuju se dva iznimno bitna događaja za cijelu priču: poticajni događaj i prva točka zapleta. Poticajni događaj uznemiruje status quo svijeta koji promatramo od početka radnje filma te predstavlja trenutak kada se protagonist uključuje ili sam pokreće radnju filma, a prva točka zapleta (koja se naziva i prva fabularna točka) predstavlja trenutak kada se mijenja smjer radnje filma i kada za protagonista više ništa neće biti isto. Moglo bi se reći da je to točka bez mogućnosti povratka. Gledatelju u tom trenutku postaje nedvosmisleno jasno koji je cilj protagonista i koje je glavno dramsko pitanje filma.
- Drugi čin se također zove i sukobljavanje. Riječ je o nizu radnji koje predstavljaju prepreke protagonistu u dostizanju njegova cilja. Na kraju drugog čina nalazi se druga točka zapleta koja protagonista stavlja u najtežu situaciju do sada. U većini slučajeva, riječ je o situacijama u kojima se protagonist izravno sukobljava sa svojim protivnikom, odnosno, s problemom koji pokušava riješiti. Može se reći da je često upravo druga točka zapleta najdramatičniji trenutak filma.
- Treći čin pruža rasplet filma. Filmska se priča time privodi kraju: kako njezina glavna linija, tako i svi njezini rukavci.

Scenarij filma *Moj dida je pao s Marsa* možemo analizirati kao tročinski scenaristički model na sljedeći način:

- **1. čin – postavljanje – definiranje radnje filma**
 - prolog: NLO se sruši na kuću kad je Lena bila djevojčica
 - upoznavanje Une i njezine obitelji (majka, tata, braća, dida + motiv vjetrogona)
 - škola i školska nasilnica Maja
 - poticajni događaj: otmica dide
 - mama odlazi u bolnicu
 - Una odlazi u podrum gdje pronalazi Dodu
 - Dodina retrospekcija: povijest Kasiopejaca

- prva točka zapleta (prva fabularna točka): Una odlučuje spasiti didu te kreće u akciju spašavanja s Dodom
- **2. čin** – sukobljavanje – prepreke na putu do cilja
 - Una i Dodo na električnom romobilu
 - sukob s Majom
 - središnja točka filma: Una i Dodo na rijeci; Dodo u opasnosti
 - upoznavanje društva na motorima
 - spašavanje djeda
 - druga točka zapleta (druga fabularna točka): Una shvaća da mora spasiti didu kako bi spasila majku
- **3. čin** – rasplet radnje
 - braća odvode majku iz bolnice
 - susret na mostu
 - djed spašava mamu
 - odlazak Dode
 - Una je ponovo sa svojom obitelji

Riječ je o filmu koji sjajno razvija motiv prijateljstva, ali i motiv ljubavi. Una objašnjava Dodi da su frendovi ona bića koja ti dođu na rođendan, čekaju te ispred škole i ne uvaljuju se dečku koji ti se sviđa, a Dodo tu definiciju trajno pohranjuje u svoj sustav. Postat će svjestan značenja prijateljstva kad ga Una spasi nakon pada iz kanua u vodu. Njegova će se misija tada korigirati u to da treba *pomoći frendu u nevolji*, a istodobno će na svoju Kasiopeju ponijeti i temeljnu poruku filma prema kojoj **moramo jedni drugima biti frendovi**. Gotovo istodobno, dida će svoju životnu energiju nesebično darovati svojoj kćeri, Uninoj majci Leni, te time pokazati što je bezuvjetna ljubav. Nesebično će se žrtvovati za voljenu osobu i svojim primjerom dokazati da ljubav doista jest čudo, nepobjedivo čudo koje se ne da matematički objasniti .

U glavnim ulogama su 12-godišnja debitantica Lana Hranjec i (glasom) jedan od najnagrađivanih hrvatskih glumaca Ozren Grabarić. Djeda igra proslavljeni norveški glumac Nils Ole Oftebro, a mamu velika slovačka komičarska zvijezda Petra Polnišova. Film su producirale Daria Kulenović Gudan i Marina Andree Škop iz zagrebačkog Studija Dim s partnerima iz čak 6 europskih zemalja.

Djeca su bila uključena u samu izradu filma i upravo su oni izabrali Grabarića da robotu da glas. Redatelji ističu kako je poruka filma univerzalna, ljubav može udahnuti život. U današnjem svijetu koji slavi individualizam, njihov je **cilj bio ukazati da je bitno mlade usmjeriti na druženje, prijateljstvo i ljubav – vrijednosti kojima će obogatiti svoje živote**. U nedavnom intervjuu Škop je rekla kako je jedino u životu bitno raditi za djecu, baviti se njima, zabavljati se i igrati.

Kritičari ga nazivaju pravim filmom za djecu koji nudi avanturu i fantaziju, a odraslim pratiteljima namiguje kroz ironiju i kulturološke aluzije. Film je fantastično zaigran, sentimentalан i pri povjedno jednostavan.

PRIZORNA I POPRATNA GLAZBA U FILMU

Općenita funkcija glazbe u filmu je pojačavanje osjećaja, dramatike, stvaranje ugodja, najavljivanje nekih događaja, usredotočavanje pozornosti na neku situaciju.

S obzirom na podrijetlo zvuka u filmu razlikujemo:

- **Prizornu glazbu** – izvor glazbe je u kadru (na primjer, vidimo duet kako svira i pjeva)
- **Popratnu glazbu** – glazba koja je dodana filmu i nema izvor u prizoru

Sa stajališta autorstva razlikujemo:

- **Originalnu glazbu ili soundtrack** - glazbu posebno napravljenu za film koja je svojom dužinom i oblikom prilagođena određenim kadrovima i scenama
- **Arhivsku glazbu** – glazbeno djelo nastalo neovisno o filmu

U ovome filmu imamo primjere prizorne i popratne glazbe. Prizorna glazba prisutna je već na samom početku filma kada mlada Lena sluša walkman i pjesmu grupe Vještice *Totalno drukčiji od drugih*. Primjer popratne glazbe u filmu se može čuti u trenucima Unina odlaska djedu; čuje se popratna instrumentalna glazba koja upotpunjuje osjećaj tajnovitosti i iskradanja .

FILMSKI ROD I ŽANR

Ovaj film je po svom rodu igrani film, po trajanju dugometražni film. Što se žanra tiče, riječ je o znanstveno-fantastičnom filmu za djecu, ali istodobno i o obiteljskoj drami i o pustolovnom filmu s elementima komedije koji otvara i neka egzistencijalna pitanja, a ta će pitanja zaintrigirati i odrasle gledatelje.

Znanstveno-fantastični film je podvrsta filmova fantastike. **U znanstvenofantastičnim filmovima prikazuje se zamišljen, a nepostojeći svijet, ili nepostojeće stanje svijeta koji se predočava kao stvarna (znanstveno objašnjiva) mogućnost – bilo kao evolucijska budućnost današnjeg svijeta (futuristička znanstvena fantastika), ili kao dodir s nepoznatim istodobnim svijetom i njegovim bićima (vanzemaljcima i vanzemaljskim civilizacijama, paralelnim svemirom).** Primjeri poznatih znanstveno-fantastičnih obiteljskih filmova su E.T, Ratovi zvijezda, Povratak u budućnost,...

Bitno je napomenuti kako je još u šezdesetim godinama prošlog stoljeća naš proslavljeni oskarovac Dušan Vukotić snimio znanstvenofantastični film *Sedmi kontinent* (1966.) te nešto kasnije *Goste iz galaksije* (1981.), a dalo bi se nabrojati i još par naslova, koji bar približno spadaju u žanr znanstvene fantastike poput *Izbavitelja* Krste Papića (1976.). Od novijih naslova tu je *The Show Must Go On* Nevija Marasovića iz 2010. godine.

PITANJA I ZADACI ZA UČENIKE/CE

Nakon gledanja filma i emocionalne stanke učenika, nastavnici/ce bi trebali izdvojiti osnovne teme koje se prožimaju kroz film: znanstvena fantastika, avantura, prijateljstvo, tajna, misterija, znatiželja, obitelj, ljubav, svemir, materija, hrabrost, djetinjstvo, vršnjačko nasilje, cyberbullying, robotika, znanost, otkriće. Potom je potrebno upitati učenike/ce kako ih se dojmio film, što im se svidjelo u filmu, a što nije, je li im priča bila zanimljiva te da li bi ga preporučiti svojim prijateljima i prijateljicama.

Nakon što iznesu svoje doživljaje, uslijedila bi istraživačka rasprava kroz niz pitanja i tema koje nameće ovaj film, s time da nastavnici/e pitanja i zadatke trebaju prilagoditi ovisno o dobi učenika/ca.

Određivanje (filmskog) žanra

- Kojeg je filmskog roda i žanra ovaj film? Koji je vaš omiljeni žanr?
- Koje su odlike znanstvene fantastike? Navedite neke primjere.
- Jeste li se već susretali s ovim žanrom? Da li ste čitali knjige tog žanra? Prisjetite se nekih.
- Na ploču zapišite nazine triju dječjih romana, primjerice, *Vlak u snijegu*, Mato Lovrak (ili neki drugi realistični roman) / *Petar Pan*, James Mathew Barrie (ili neki drugi fantastični roman) / *Eko, Eko*, Hrvoje Hitrec ili *Ljubičasti planet*, Anto Gardaš (ili neki drugi znanstveno-fantastični roman). U razgovoru usporedite ove romane na razini teme, realističnih ili fantastičnih događaja i likova. Primijetit ćete da se u realističnim romanima javljaju likovi i događaji koji su stvarnosni, odnosno, koji bi se mogli dogoditi. U fantastičnim djelima javljaju se fantastična bića i događaji koji su izmaštani, odnosno nerealni. U znanstveno-fantastičnim pričama, koje su podvrsta fantastičnih djela, također se javljaju izmaštani (nerealni) događaji i likovi, ali možemo zamijetiti da se tematski bave utjecajem znanosti i tehnologije na ljude i društvo, putovanjem kroz vrijeme ili svemir te u druge svjetove i sl.

Lociranje mesta i vremena radnje

- Kako započinje ovaj film? Koje je vrijeme radnje?
- Kako se zove planet na kojem mi živimo? Je li čovjek uspio napustiti Zemlju i putovati svemirom? Može li čovjek preživjeti u svemiru? S obzirom na to da u svemiru nema zraka, kako je čovjek ipak uspio istraživati svemir (kako je, primjerice, došao do Mjeseca)? Također valja napomenuti da čovjek nikada nije bio na Marsu, ali su vrhunski znanstvenici sagradili brojne letjelice i sonde kojima su uspjeli doći do Marsa, fotografirati ga i istraživati te i danas to čine.

- Što znači izreka da *je netko pao s Marsa*: Je li to izreka kojom se opisuje da je netko doista pao s Marsa na Zemlju? Riječ je o izreci koju koristimo kada opisujemo nekoga tko se ne nalazi u nekoj situaciji (tko se čudi) i stoga se ponaša *kao da je s druge planete*. Tijekom razgovora, ovu izreku možete oprimjeriti situacijama iz vlastitog života: Postoje li situacije kada ste se osjećali kao da ste *pali s Marsa*?

Analiza likova

- Tko je glavna junakinja ovog filma? S kime živi?
- Koji su likovi u filmu realistični, a koji fantastični? Probajte dokučiti koji su dijelovi filmaigrani, a koji su ostvareni računalnom animacijom.
- Prisjetite se koji su se likovi pojavili u filmu. Imena likova možete zapisati u bilježnicu svrstavajući ih u dvije skupine – realistični/stvarnosni i fantastični likovi.
- Izradite obiteljsko stablo u kojem ćete naznačiti članove Unine obitelji. Na obiteljskom će se stablu naći likovi djeda, mame Lene, tate, Une i njezine braće Svena i Aleksa. Nakon završetka crtanja, koristite obiteljsko stablo za prepričavanje odnosa između likova. Gdje bi se na obiteljskom stablu nalazilo energetsko biće, vrhunski znanstvenik? Kome je darovao život na početku, a kome na kraju filma? Za koje likove znamo što su po zanimanju?
- Okarakterizirajte Unu.
- Kakav je Unin djed?
- Što otkriva Una o svojoj obitelji?
- Opišite prvi susret Une i Dode. Zašto Una robota naziva Dodo? Što znate o životinji dodo? (Dodo je izumrla ptica, poput prototipa kao što je i sam robot Dodo, takvog više nema, jedinstven je).

Kronologija događaja

- Ponovite redoslijed ključnih događaja u filmu. U skupini odredite nekoliko ključnih događaja u filmskoj priči, a zatim ih zapišite u obliku uzlazne fabularne linije – početna situacija, zaplet, kulminacija, peripetija, rasplet (primjerice, Una živi s obitelji, djed nestaje; Una traga za djedom; susret Une i robota; energetsko biće spašava Uninu mamu).
- Ilustrirajte scenu koja vas se najviše dojmila.

Vršnjačko nasilje

- Navedite primjere vršnjačkog nasilja u filmu. Što je cyberbullying? Lik Maje otvara prostor za razgovor o vršnjačkom nasilju i vršnjačkom zlostavljanju, o svojevrsnom trokutu nasilja u kojem uloge igraju i nasilnik i sama žrtva i, što je ključno, pasivni

promatrač nasilja. Pritom učenike valja podsjetiti na to da je promatrač gotovo jednako odgovoran za nasilje kao i sam nasilnik jer upravo svojim šutljivim promatranjem potencira nasilje umjesto da se protiv njega jasno pobuni. Također, ovaj tematski sloj otvara mogućnost da pedagoška služba organizira radionice o vršnjačkom nasilju baveći se likom Maje, ali i da problematizira način na koji se Una obračunala s nasilnicom, posebice s obzirom na to da se odlučila za fizički obračun, a što će biti jasno iz kasnijeg dijela filma.

- Djevojčica Una doživjela je vrlo neprijatno ponašanje svojih školskih kolegica. Ono je u filmu prikazano dvjema scenama. U prvoj sceni doznajemo da su djevojčice ismijavale Unu jer je bila neobična, drugačija od ostale djece. U drugoj se sceni Una suprotstavlja bullyingu, štoviše, fizički se brani od nasrtiljivih djevojčica. Ovo su vrlo snažne scene o kojima s učenicima valja povesti razgovor. Što mislite o ponašanju djevojčica – jeste li suosjećali s Unom, je li ponašanje djevojčica bilo ispravno i zašto joj druga djeca nisu pomogla?
- Nakon što se prisjetite scene obračuna Une i nasilnice, opravdavate li Unin postupak? Kako biste vi reagirali na njezinom mjestu? Je li Una potražila pomoć odraslih (mame, tate ili učitelja)? Zašto nije? Je li smjela udariti drugu djevojčicu? Zašto je to učinila?
- Što je, po vama, Una trebala učiniti prije no što se fizički obračunala s djevojčicama? A što su, po vama, trebala učiniti ostala djeca koja su svjedočila bullyingu? Izradite plakat na kojem ćete zapisati misli o tome kako se trebaju ponašati pravi prijatelji i kako se ponašati u slučaju da svjedočite bullyingu.

Dodatni zadaci

- Zamislite da ste znanstvenici i izradite svojeg robota. Izradite i njegovu osobnu kartu. U desni kut papira nacrtajte robota, a ispod toga upišite: kako se robot zove, koje su mu funkcije (što može činiti), koje su mu slabosti, što voli i sl. Po završetku zadatka, razmijenite osobne karte i razgovarajte o svojim zamišljenim izumima.
- Napišite sastav temeljen na rečenici iz filma: *Ljubav je nepobjedivo čudo*.
- Filmska preporuka: Pogledajte film *E.T. the Extra-Terrestrial* (Steven Spielberg, 1982.) te usporedite lik E.T.-ja i lik Dode.

IZVORI

- <https://www.havc.hr/hrvatski-film/katalog-hrvatskih-filmova/moj-dida-je-pao-s-marsa>
- http://factum.com.hr/hr/filmovi_i_autori/autori/drazen_zarkovic
- http://hrup.hr/hr/clanovi/marina_andree_skop
- <https://www.kinoeuropa.hr/arhiva/vijesti/domaci-obiteljski-znanstveno-fantasticni-film-moj-dida-je-pao-s-marsa-48914>
- http://www.hfs.hr/hfs/zapis_clanak_detail.asp?sif=32464
- <http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2098>
- <https://www.havc.hr/file/publication/file/moj-dida-je-pao-s-marsa-medjuzvezdani-filmolosko-metodicki-prirucnik-havc-2019.pdf> (Ana Đordić, Marina Gabelica)

Rezervacije termina i dodatne informacije: Alice Borina, koordinatorica FUŠ-a
099 493 8354 / fus@kinovalli.net

Filmska ponuda i dodatne informacije: Tanja Miličić, voditeljica Kina Valli
052 222 703 / info@kinovalli.net

Edukativni materijali: Tamara Zec

Kako bi Kino Valli poboljšalo produkciju kvalitetnih filmskih naslova za djecu i mlade, voljeli bismo dobiti i povratnu informaciju učenika/ica, učitelja/ica i profesora/ica. Svoje osvrte i razmišljanja možete nam slati na fus@kinovalli.net.

Projekt FUŠ realiziran je uz potporu:

Hrvatski audiovizualni centar
Croatian Audiovisual Centre

European Children's Film Association
Association Européenne du Cinéma pour l'Enfance et la Jeunesse

Travanj 2020.